

Aanwijzing voor de kandidaat

Als in een vraag staat dat je een hoofd- of kernconcept moet gebruiken, dan gebruik je in het antwoord die elementen uit de omschrijving van het hoofd- of kernconcept die nodig zijn om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

Opgave 1 Heeft het vrijwilligerswerk toekomst?

Bij deze opgave horen tekst 1 en 2 en de tabellen 1 tot en met 3 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In Nederland zijn ruim 4 miljoen mensen actief in het vrijwilligerswerk. Bij vrijwilligerswerk gaat het om 'werk dat in enig georganiseerd verband onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving' (uit rapport 'Vrijwilligerswerk in meervoud. Civil society en vrijwilligerswerk 5', Sociaal en Cultureel Planbureau 2009).

Mantelzorg waar een vergoeding tegenover staat valt in deze definitie dus niet onder vrijwilligerswerk, net zomin als het af en toe een boodschapje doen voor je zieke buurvrouw (want dat is niet georganiseerd) of een maatschappelijke stage (want die is niet vrijwillig).

Het maatschappelijk belang van vrijwilligerswerk kun je beargumenteren met behulp van verschillende kernconcepten, bijvoorbeeld met het sociologische kernconcept groepsvorming.

- 2p 1 Beargumenteer met behulp van twee **andere** sociologische kernconcepten wat het maatschappelijk belang is van vrijwilligerswerk.

Lees tekst 1.

In tekst 1 wordt vrijwilligerswerk als een particuliere actie voor een collectieve zaak gezien. Bij de uitvoering daarvan kan zich het 'freeriders'-probleem voordoen.

- 1p 2 Leg uit dat bij vrijwilligerswerk zoals in speeltuinen en buurthuizen het 'freeriders'-probleem kan optreden.

- 1p 3 Geef een reden waarom juist de overheid een oplossing kan bieden voor het 'freeriders'-probleem.

Lees de regels 1 tot en met 37 van tekst 2.

- 2p 4 – Formuleer een hypothese die in het onderzoek van de sociologen Hill en Den Dulk (regels 26-37) is getoetst.
– Wat is de onafhankelijke variabele en wat is de afhankelijke variabele in deze hypothese?

Lees de regels 38 tot en met 80 van tekst 2.

Uit onderzoek blijken vooral protestantse scholen sterk te zijn in het stimuleren van vrijwilligerswerk.

- 4p **5** Wat zouden Nederlandse scholen kunnen doen om vrijwilligerswerk te stimuleren?

Gebruik in je antwoord de kernconcepten cultuur en socialisatie en de gegevens uit de regels 38-80 van tekst 2.

Bekijk tabel 1.

De onderste drie rijen van tabel 1 geven een verband aan.

- 1p **6** Wat houdt dit verband in?

- 2p **7** Kun je op basis van deze gegevens ook concluderen dat er sprake is van een causaal verband? Licht je antwoord toe.

Bekijk tabel 2 en 3.

- 3p **8** Beredeneer op grond van de tabellen 2 en 3 of het aantal vrijwilligers in de toekomst zal afnemen of zal toenemen.

De trend in kerkelijke gezindten in Nederland die uit tabel 3 is af te lezen, is al sinds de jaren zestig van de vorige eeuw gaande.

- 4p **9** Geef met behulp van de processen rationalisering en individualisering een verklaring voor de trend in kerkelijke gezindten in Nederland die uit tabel 3 is af te lezen.

Opgave 1 Heeft het vrijwilligerswerk toekomst?

---

tekst 1

Problemen van collectieve actie en vrijwilligerswerk

Het werk van vrijwilligers en hun organisaties kan (...) worden gezien als particuliere actie voor een collectieve zaak. Daarbij gaat het niet
5 alleen om het risico op collectieve calamiteiten zoals overstromingen en epidemieën. Het gaat ook om het creëren van een leefbare omgeving met gemeenschapsvoorzieningen
10 zoals speeltuinen en buurthuizen. Verder betreft het samenwerking rond risico's van individuele rampspoed, zoals armoede en hulp-

behoevendheid. Vrijwilligerswerk is
15 echter maar een van de oplossingen voor dergelijke problemen van collectieve actie. Informele steun binnen hechte gemeenschappen of juist hulp vanuit
20 verstatelijkte voorzieningen vormen alternatieve oplossingen voor problemen waarbij een gezamenlijke aanpak aangewezen is en waarbij iedereen kan meeprofiteren van de op-
25 brengst. Het realiseren van collectieve actie is moeilijk (...).

bron: Civil society, Verkenningen van een perspectief op vrijwilligerswerk, Sociaal en Cultureel Planbureau, 1994

tekst 2

Vrijwilligers vaak protestant

Vrijwilligers zijn belangrijk voor de samenleving. Natuurlijk kunnen ze de rol van de professional niet overnemen en kun je niet te veel van hen vragen. Daarnaast zijn ze kie-
5 keuriger geworden in de duur en de inhoud van het vrijwilligerswerk. Maar nog steeds doen vrijwilligers ontelbaar veel goede daden in Nederland.
10 De vraag is of dit in de toekomst ook zo zal zijn. Kun je vrijwilligers kweken?

Recent onderzoek uit de Verenigde Staten suggereert dat scholen daarin
15 een cruciale rol kunnen spelen. (...) Uit dit onderzoek blijkt dat het vooral protestantse scholen zijn die sterk zijn in het stimuleren van vrijwilligerswerk, ook nadat de leerlingen vol-
20 wassen zijn geworden.

Op Amerikaanse scholen wordt van leerlingen verwacht dat zij vrijwil-
ligerswerk doen. Maar nadat leer-
lingen het schoolsysteem hebben
25 verlaten, neemt hun animo voor vrij-
willigerswerk meestal af. Uit onder-
zoek van de sociologen Hill en Den Dulk blijkt dat dit niet geldt voor alle
30 scholen. Er is een sterk verband tus-
sen protestants onderwijs en vrijwil-
ligerswerk: 83 procent van de leer-
lingen bleef ook in de jong-
volwassenheid vrijwilligerswerk doen.
Dat is veel meer dan de 55 procent
35 afkomstig uit het katholiek onderwijs
of de 48 procent uit het openbaar
onderwijs.

(...)

Waarom zou het volgen van pro-
testants onderwijs zo veel invloed
40 hebben op het doen van vrijwilligers-

werk? Dat is nog steeds een raadsel. Misschien zijn ze beter georgani-
seerd. Wellicht leiden deze scholen hun leerlingen op een levenspad
45 waarvan vrijwilligerswerk een natuur-
lijk onderdeel is. Of besteden ze
meer aandacht aan reflectie? Want
een andere studie suggereert dat
reflectie op het goede leven ook van
50 invloed is op het doen van vrijwilli-
gerswerk.

In Engeland is hier een discussie
over gevoerd. Als een school moeite
heeft met het benoemen van ge-
meenschappelijke waarden, is het
55 niet eenvoudig om leerlingen te moti-
veren tot vrijwilligerswerk uit naam
van gedeelde idealen. Je moet er-
gens in geloven om er vol voor te
60 gaan.

Wat betekent dit voor Nederland? De
protestantse traditie is sterk in het
ontwikkelen van maatschappelijk en-
gagement en het stimuleren van re-
65 flectie op het leven. Deze tradities
van protestants activisme en reflec-
tie, die worden gevoed in hun kerken
en scholen, dreigen verloren te gaan.
Individueel kunnen nog wel geïnspi-
reerd worden om het goede te doen,
70 maar er is niet langer een gedeelde
taal of gemeenschap die vrijwil-
ligerswerk en bezinning stimuleert.
Nederland is gelukkig nog steeds een
75 high-trustsociety. Vrijwilligerswerk
hangt samen met onderling vertrou-
wen. Hoe hoger het vertrouwen in
een samenleving, hoe meer mensen
bereid zijn om vrijwilligerswerk te
80 doen. (...)

bron: Trouw van 9 maart 2013, door James Kennedy

tabel 1

Vrijwilligerswerk naar diverse achtergronden in 2007, afwijkingen van het bevolkingspercentage (in procentpunten)

	totaal 33%
man	+ 1
vrouw	- 1
autochtoon	+ 2
westers allochtoon	- 6
niet-westers allochtoon	-11

naar: Vrijwilligers in meervoud, Civil society en vrijwilligerswerk 5, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2009

Toelichting op tabel 1

In 2007 was 33% van de bevolking actief als vrijwilliger. In de tabel is per categorie respondenten de afwijking af te lezen ten opzichte van dit percentage. Mannen verrichten bijvoorbeeld iets vaker dan vrouwen vrijwilligerswerk, namelijk respectievelijk 34% (+1) en 32% (-1)

tabel 2

Vrijwilligers naar kerkelijke betrokkenheid¹⁾ in 2007 (in procenten van de bevolking van 16 jaar en ouder)

	regelmatig vrijwilligerswerk²⁾	enig vrijwilligerswerk³⁾
buitenkerkelijk	19	40
nominaal katholiek	29	49
kerks katholiek	34	60
nominaal protestant	27	47
kerks protestant	48	66
hele bevolking	25	45

noot 1 Kerkleden zijn 'nominaal' (gaan minder dan 1 keer per maand naar de kerk) en 'kerks' (gaan vaker).

noot 2 Verricht gemiddeld minstens een uur per week vrijwilligerswerk.

noot 3 Doet minder dan een keer per week vrijwilligerswerk.

naar: Vrijwilligers in meervoud, Civil society en vrijwilligerswerk 5, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2009

tabel 3

Waargenomen en geschatte aandelen van de kerkelijke gezindten in de bevolking (in procenten)

	waargenomen	geschat		
	2000	2007	2011	2015
geen	62	66	68	70
rooms-katholiek	17	14	13	11
protestant	12	9	7	6
moslim	5	6	7	7
overig	3	4	5	6
totaal	100	100	100	100

naar: Toekomstverkenning vrijwillige inzet 2015, Sociaal en Cultureel Planbureau, 2007

Opgave 2 Identiteit in de polder

Bij deze opgave horen figuur 1 en de teksten 3 tot en met 5 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Als het aan minister Plasterk van Binnenlandse Zaken ligt, moeten de twaalf Nederlandse provincies in 2025 zijn opgegaan in vijf landsdelen. De overheid wil afslanken: minder bureaucratie, politici en bestuurders. Bovendien hebben de provincies volgens de minister hun functie verloren. De eerste stap in de grote herindelingsoperatie moet volgens de minister in 2016 afgerond zijn: het fuseren van de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland (figuur 1). Er is veel weerstand van de provincies (tekst 3 en 4). Zo vrezen veel bewoners van de provincie Flevoland dat hun provincie haar eigen identiteit verliest (tekst 5).

In december 2013 heeft een meerderheid in de Eerste Kamer een motie aangenomen waarin het kabinet gevraagd wordt om de fusie van de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland uit te stellen.

Bekijk figuur 1 en gebruik tekst 3 en 4.

Er zijn verschillende besluitvormingsmodellen. Eén van deze modellen is het stromenmodel van Kingdon. Volgens dit model ontstaat er beleid als er sprake is van een 'window of opportunity'.

Stel dat de fusieplannen van de minister **niet** doorgaan.

- 3p 10 Geef hiervoor een verklaring met behulp van een 'window of opportunity'. Verwijs in je antwoord naar gegevens uit tekst 3 en tekst 4. Geef eerst de drie kenmerken van een 'window of opportunity' van het model van Kingdon.

De onderlinge verhoudingen tussen de rijksoverheid, de provincies en de gemeenten zijn vastgelegd in de grondwet.

De Eerste Kamer heeft in december 2013 een motie aangenomen om de fusieplannen op te schorten.

- 1p 11 Kunnen de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland de plannen van minister Plasterk tegenhouden? Leg je antwoord uit met behulp van de bestaande verhoudingen tussen de bestuurslagen.

Als het fusieplan zou worden uitgevoerd, is dat een voorbeeld van verandering in een samenleving. Maatschappelijke veranderingen zijn te beschrijven en te verklaren vanuit verschillende wetenschappelijke benaderingen.

Stel dat de fusieplannen **toch** doorgaan.

- 2p 12 Hoe zou de rationele-keuzebenadering het doorgaan van de fusieplannen verklaren?

Hoewel het bestuur van de provincie Utrecht de fusieplannen van minister Plasterk afwijst (tekst 3) wil de Provinciale Staten van Utrecht onder 4000 mensen een peiling houden om te weten te komen wat de mensen in de provincie Utrecht van de fusieplannen vinden.

Een onderzoeksbureau krijgt de opdracht die peiling uit te voeren. Het bureau moet een steekproef trekken en een enquête opstellen. Deze stappen van sociaalwetenschappelijk onderzoek moeten voldoen aan algemene wetenschappelijke eisen.

2p **13** Noem een algemene wetenschappelijke eis waaraan een steekproef moet voldoen.

Wat houdt deze eis in?

2p **14** Noem een algemene wetenschappelijke eis waaraan een enquête moet voldoen.

Wat houdt deze eis in?

Gebruik tekst 5.

1p **15** Geef aan wat onder de identiteit van een regio (zoals Flevoland) wordt verstaan en illustreer dit met een voorbeeld van de identiteit van Flevoland uit tekst 5.

Er zijn twee wetenschappelijke scholen over het ontstaan van een nationale identiteit of een regionale identiteit. Wetenschappers van de eerste school leggen de nadruk op verhalen en mythen uit nationale of regionale cultuur. Deze verhalen zijn vaak verzonnen: 'invented traditions'.

Wetenschappers van de tweede school gaan uit van tradities die onze nationale of regionale identiteit en cultuur bepalen.

Vergelijk de visie van Stengs in tekst 5 met de twee wetenschappelijke scholen.

1p **16** Leg uit met welke wetenschappelijke school de visie van Stengs overeenkomt. Gebruik in je antwoord gegevens uit tekst 5.

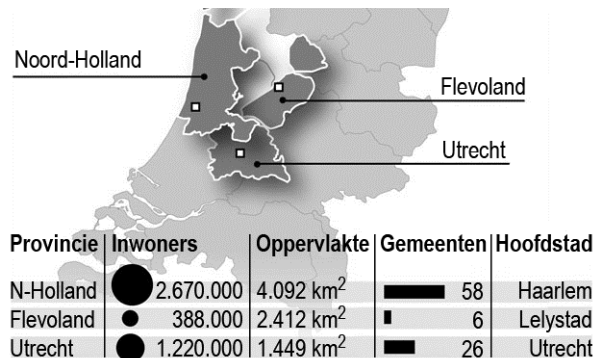
1p **17** Leg uit welke conclusie je uit de opvattingen van **Stengs** kunt trekken over de mate van sociale cohesie op het niveau van de provincie Flevoland. Gebruik in je antwoord gegevens uit tekst 5.

1p **18** Leg uit welke conclusie je uit de opvattingen van **Vriend** kunt trekken over de mate van sociale cohesie op het niveau van de provincie Flevoland. Gebruik in je antwoord gegevens uit tekst 5.

Opgave 2 Identiteit in de polder

figuur 1 Het fuseren van de provincies Noord-Holland, Utrecht en Flevoland

tekst 3

Utrecht wijst plan voor megaprovincie ook af

Na Noord-Holland heeft ook de provincie Utrecht het plan voor een fusie van de provincie met Flevoland en Noord-Holland afgewezen.

bron: www.nrc.nl/nieuws van 2 mei 2013

tekst 4

Veel weerstand tegen de plannen van minister Plasterk

Minister Plasterk (PvdA, Binnenlandse Zaken) ging in maart 2013 in gesprek met burgers en maatschappelijke organisaties over een nieuw te vormen 'megaprovincie'. Utrecht, Flevoland en Noord-Holland moeten gezamenlijk deze nieuwe provincie gaan vormen met 4,3 miljoen inwoners (zie figuur 1). Doel: afslanken van de overheid en dus minder bureaucratie, politici en bestuurders. De nieuwe provincie levert een besparing op van 70 miljoen euro. De provincies zijn evenals veel politieke partijen tegen de fusieplannen

van de minister. Zo vreest de provincie Flevoland haar eigen identiteit kwijt te raken. De ChristenUnie wijst op het gevaar van een verdere verwijdering tussen burgers en bestuurders. GroenLinks en D66 vrezen dat een versnipperd en niet volledig uitgewerkt plan voor heel Nederland de provincies te weinig houvast geven. Plasterk zelf vond de term 'megaprovincie' niet juist, want erg mega wordt de nieuw te vormen provincie niet. De huidige provincie Zuid-Holland heeft nu ook al 3,4 miljoen inwoners.

naar: www.telegraaf.nl van 12 juni 2013 en www.volkskrant.nl van 24 juli 2013

tekst 5

Sentimenten uit de polder

Maagdelijke klei

(...) De provincie Flevoland vreest haar eigen identiteit kwijt te raken in het nieuwe bestuurlijke amalgaam (mengelmoes). Identiteit, is dat niet
5 iets wat moet groeien, het product van eeuwenoude tradities, een gedeeld verleden en een eigen taal? Flevoland werd bedacht op de teken-
10 tafel en werd opgetrokken uit maagdelijke klei. (...) Hoe kan zo'n piep-
jonge en heterogene prefab-samenleving een eigen identiteit koesteren?
(...)

Volgens Irene Stengs, als antropologe verbonden aan het Meertens
15 Instituut dat onderzoek doet naar volkscultuur, heeft Plasterk het onheil over zichzelf afgeroepen. "Als Plasterk zegt: 'De Flevolander bestaat niet', dan gaan mensen zich
20 juist Flevolander voelen. Mensen vragen zich af: als we opgaan in een groot landsdeel, wie zijn wij dan nog?"
Het antwoord daarop, een gedeeld
25 sentiment van verbondenheid met een plek, is volgens Stengs altijd een constructie. Een overtuigend verhaal waarmee een gebied zich onderscheidt. "Vaak wordt gedacht dat
30 identiteit iets authentieks moet zijn, iets ouds, iets wezenlijks. Maar of het echt is, doet er niet toe. Als mensen er maar in geloven. Als Flevoland
35 eigenhandig hebben opgebouwd en ze zien de klei en de akkers, dan worden ze bevestigd in die gedachte.

(...)

Feesten zijn een manier om de herinnering levend te houden. De
40 Noordoostpolder heeft sinds 1996 het Pieperfestival. (...) Het wordt gehouden op 9 september, de dag waarop de polder in 1952 officieel droogviel.
(...) Blijkbaar een geloofwaardige
45 traditie. Na drie jaar denken mensen: dit feest is er altijd al geweest en laat zien wie we zijn.

Wortels en uien

(...) Over de ontstaansgeschiedenis van de provincie schreef historica en
50 journaliste Eva Vriend het boek 'Het nieuwe land' (2013). Daarin beschrijft ze hoe geprobeerd werd van Flevoland 'de perfecte polder' te maken.
(...)
Om van het nieuwe land een spiegel
55 van de Nederlandse samenleving te maken werd gestreefd naar een evenredige vertegenwoordiging van zowel kerkelijke gezindte als herkomst. (...) Het zou een 'hutspot'
60 worden van Friezen, Brabanders, Groningers, Zeeuwen, Amsterdammers en Twentenaren. (...)
Maar heeft een halve eeuw pruttelen en stampen tot een gedeelde identiteit geleid? Vriend betwijfelt het. (...)
65 Twee derde van de 400.000 Flevolandse woont in Almere of Lelystad. Een gemeenschappelijke geschiedenis ontbreekt daardoor, terwijl dat
70 volgens Vriend de basis is voor een wij-gevoel. (...)

bron: *Sociologie Magazine*, nummer 2, 2013

Opgave 3 Een nieuwe klassenmaatschappij?

Bij deze opgave horen tekst 6 en figuur 2 uit het bronnenboekje.

Lees tekst 6.

In tekst 6 wordt gesteld dat sociale stijging de afgelopen decennia in Nederland vanzelfsprekend is geworden (regels 8-10). Dit is mede het gevolg van moderniseringsprocessen op economisch terrein.

- 4p 19 Geef een verklaring voor de toename van sociale stijging van de afgelopen decennia in Nederland.

Gebruik in je antwoord twee processen van modernisering op economisch gebied vanaf het midden van de twintigste eeuw.

De auteurs van tekst 6 plaatsen in hun artikel een kanttekening bij Nederland als open samenleving. Ze beweren dat sociale afkomst nog steeds van invloed is op het bereikte opleidingsniveau (zie regels 19-23).

- 4p 20 Leg uit met zowel het begrip cultureel kapitaal als met het begrip economisch kapitaal dat het sociale milieu waaruit mensen afkomstig zijn van invloed is op het door hen bereikte opleidingsniveau.

De auteurs van tekst 6 stellen dat de kloof tussen hoger en lager opgeleiden groter wordt. Hoger en lager opgeleiden hebben steeds minder contact met elkaar. De meerderheid van de Nederlanders vindt dat problematisch. De auteurs spreken daarom van het gevaar van het ontstaan van een nieuwe klassenmaatschappij.

Verschillende sociaalwetenschappelijke benaderingen duiden deze ontwikkeling in de samenleving op verschillende manieren.

- 3p 21 Leg uit welke sociaalwetenschappelijke benadering het ontstaan van een nieuwe klassenmaatschappij vooral als een **bindingsvraagstuk** zal zien. Gebruik in je antwoord een passend kernconcept.

- 3p 22 Leg uit welke sociaalwetenschappelijke benadering het ontstaan van een nieuwe klassenmaatschappij vooral als een **verhoudingsvraagstuk** zal zien. Gebruik in je antwoord een passend kernconcept.

De auteurs van tekst 6 beweren dat de oude klassenmaatschappij succesvol is bestreden, maar dat we gaandeweg een nieuwe klassenmaatschappij creëren (zie de regels 29-32).

De oude klassenmaatschappij werd gekenmerkt door grote tegenstellingen tussen een relatief kleine groep burgers met veel geld en macht die de productiemiddelen bezaten en grote groepen arbeiders die arm waren en in slechte levensomstandigheden verkeerden. Er was in de oude klassenmaatschappij nauwelijks sprake van sociale stijging.

6p **23** Leg uit dat het democratiseringsproces mede heeft bijgedragen aan het verdwijnen van de oude klassenmaatschappij.

Gebruik in je antwoord:

- de relatie tussen groepsvorming en het democratiseringsproces;
- de relatie tussen groepsvorming en representatie;
- de relatie tussen representatie en macht.

Bekijk figuur 2.

2p **24** – Formuleer een hypothese die getoetst wordt met onderzoeksgegevens zoals weergegeven in figuur 2.
– Leg uit of deze hypothese in figuur 2 weerlegd wordt of bevestigd.

Opgave 3 Een nieuwe klassenmaatschappij?

tekst 6

Gevaar: een nieuwe klassenmaatschappij

Hoger en lager opgeleiden hebben
steeds minder contact met elkaar.
Volgens TNS NIPO vindt 89 procent
van de Nederlanders die verwijdering
5 problematisch. Hoogste tijd voor
discussie over het gevaar van een
nieuwe klassenmaatschappij.

De afgelopen decennia is sociale
stijging in Nederland vanzelfsprekend
10 geworden.

(...)

Mensen zijn sociale stijging ook als
vanzelfsprekend gaan ervaren. Zij
stellen zich erop in en verwachten
ook voor hun kinderen dat die vooruit
15 komen in het leven. Er is een belofte
van stijging ontstaan.

(...).

Wij stellen twee kanttekeningen bij
die open samenleving met sociale
stijging. Ten eerste: hoewel sociale
afkomst veel minder een rol speelt
20 dan vroeger, is zij nog steeds van
invloed op het bereikte opleidings-
niveau.

(...)

De kloof tussen lager en hoger opge-
leiden wordt ook groter. In de praktijk
25 van alledag leven mensen met ver-
schillende opleidingsniveaus steeds
meer langs elkaar heen. (...)

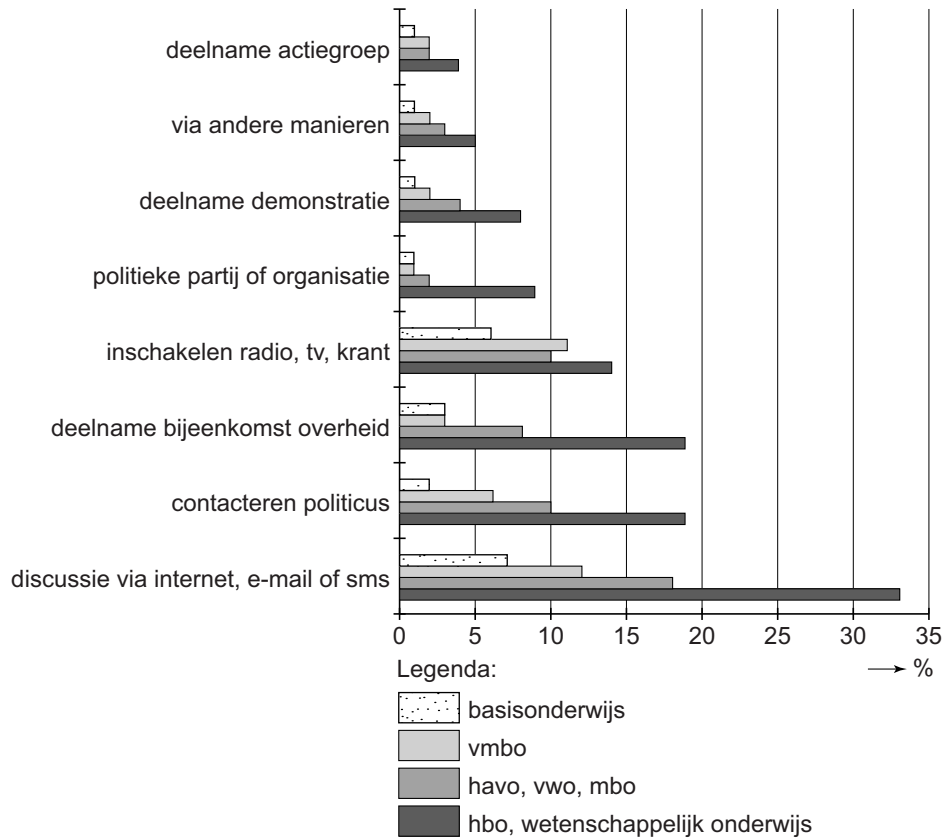
De oude klassenmaatschappij is
30 succesvol bestreden, maar gaande-
weg creëren we een nieuwe klassen-
maatschappij.

(...)

*bron: D. de Ruiter, L. van Vliet en J. Manshanden,
www.socialevraagstukken.nl, 27 april 2011*

figuur 2

Politieke activiteiten naar opleiding

naar: *De Nederlandse samenleving 2010, Centraal Bureau voor de Statistiek, november 2010*

Toelichting op figuur 2

De horizontale as van figuur 2 geeft het percentage Nederlanders met de hoogst behaalde opleiding die hebben meegedaan aan politieke activiteiten.

Bijvoorbeeld: van mensen met alleen basisonderwijs heeft 7 procent meegedaan aan discussie via internet, e-mail of sms om de politiek te beïnvloeden.

Opgave 4 Conflict Noord-Korea en Zuid-Korea

Bij deze opgave horen figuur 3 en de teksten 7 tot en met 10 uit het bronnenboekje.

Gebruik tekst 7.

- 3p **25** Er zijn twee vormen van dictaturen: autoritaire en totalitaire regimes. Heeft Noord-Korea een autoritair of een totalitair regime? Beargumenteer je antwoord. Gebruik in je antwoord drie kenmerken van een autoritair of totalitair regime. Verwijs per kenmerk naar een gegeven uit tekst 7.

Lees tekst 8 en 9.

- 4p **26** In het conflict tussen Noord-Korea en Zuid-Korea doet zich het veiligheidsdilemma van nationale staten voor. Leg het optreden van het veiligheidsdilemma in het conflict tussen Noord-Korea en Zuid-Korea uit aan de hand van de teksten 7, 8 en 9. Gebruik in je antwoord twee kenmerken van het veiligheidsdilemma van nationale staten.

Gebruik tekst 10.

- 2p **27** In het beoordelen van culturen van andere landen zijn twee visies te onderscheiden: cultureel universalisme en cultureel relativisme. Leg uit bij welke visie de auteur van tekst 10 het meeste aansluit.
- 3p **28** Er zijn verschillende soorten theorieën die de verhoudingen tussen staten beschrijven en verklaren: realistische, liberale, marxistische, sociaalconstructivistische en politiek-psychologische theorieën. Leg uit met welk soort theorieën over de verhoudingen tussen staten de opvattingen van de schrijver van tekst 10 het meest overeenkomen.
- 2p **29** Al vrij snel na zijn aantreden als leider van Noord-Korea dreigde Kim Jong-un om nucleaire wapens te gebruiken tegen Zuid-Korea en de VS. Volgens sommige Korea-deskundigen valt zijn dreigende taal deels te verklaren vanuit zijn streven naar gezag. Leg uit met behulp van tekst 10 dat de dreigende taal van Kim Jong-un zijn gezag zou kunnen versterken.

Opgave 4 Conflict Noord-Korea en Zuid-Korea

figuur 3

kaart van Noord-Korea en Zuid-Korea

tekst 7

Profiel van Noord-Korea

Al tientallen jaren is Noord-Korea een van de meest gesloten samenlevingen ter wereld. Het is een van de weinige landen dat nog onder
5 communistisch bewind valt. Het heeft een van de grootste legers ter wereld en het militarisme is er onderdeel van het dagelijks leven.

De nucleaire ambities van Noord-Korea hebben ervoor gezorgd dat het
10 land meer dan ooit afgezonderd is van de rest van de wereld.

Het land ontstond in 1948 te midden van de chaos die heerste na de
15 Tweede Wereldoorlog. De geschiedenis wordt gedomineerd door de

Grote Leider, Kim Il-sung, die bijna een halve eeuw lang vorm gaf aan het politieke stelsel. Zo stichtte hij
20 onder andere de eenpartijstaat. Na de Koreaanse oorlog introduceerde Kim Il-sung in 1953 de persoonlijke filosofie van Juche, of zelfredzaamheid, die de leidende ideologie werd voor de ontwikkeling van Noord-Korea. Kim-Il sung overleed in
25 1994, maar hij kreeg wel de titel Eeuwige President van de Republiek.

Politiek: een familiedynastie staat
30 aan het hoofd van een gesloten, communistisch regime dat geen afwijkende meningen tolereert. Dit

35 rigide systeem heeft geleid tot stag-
natie en tot een leiderschap die ge-
stoeld is op persoonlijkheidscultus.
De staat wordt ook beschuldigd van
systematische schendingen van de
mensenrechten. Een Amerikaanse
mensenrechten-organisatie heeft ge-
40 schat dat er tot 200.000 politieke
gevangenen in Noord-Korea zijn.

Economie: de door de staat geleide
economie is in verval geraakt door
natuurrampen, slechte planning en
45 een gebrek aan modernisering.
Het land is afhankelijk van buiten-
landse hulp om miljoenen mensen te
voeden.

Internationaal: De wapenstilstand
50 van 1953 bracht een einde aan het
gewapende conflict tussen Noord- en
Zuid-Korea, maar eigenlijk zijn de
twee Korea's nog steeds in oorlog.
De nucleaire ambities van Noord-
55 Korea hebben in de afgelopen de-
cennia de spanningen doen toene-
men.
(...)

60 In oktober 2006 zei Noord-Korea dat
het met succes een kernwapen had
getest. Dit veroorzaakte in de hele
regio paniek. Sindsdien zijn er inten-
sieve diplomatieke inspanningen
geweest om de nucleaire ambities
van Noord-Korea te beteugelen.
65 De spanningen tussen Noord- en
Zuid-Korea zijn sterk toegenomen
sinds Noord-Korea in december 2012
een raket lanceerde en in februari
2013 een derde kernproef hield. In
70 maart 2013 dreigde Noord-Korea met
een nucleaire aanval op de VS en
Zuid-Korea. Het land reageerde
daarmee op de sancties die de VN
hadden opgelegd vanwege de kern-
75 proef.

Er zijn wereldwijd grote zorgen over
de nucleaire ambities van de huidige
Noord-Koreaanse leider Kim Jong-
un, die in december 2011 aan de
80 macht kwam na de dood van zijn
vader Kim Jong-il.

naar: www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific, 2012

tekst 8

Machtsvertoon in Seoul om Noord-Korea af te schrikken

- SEOUL. In de Zuid-Koreaanse hoofdstad Seoul is vandaag de grootste militaire parade in meer dan een decennium gehouden. De strijdkrachten toonden onder meer de Hyunmoo 3, een nieuwe raket van eigen makelij voor de lange afstand, die doelen in alle hoeken van Noord-Korea kan treffen.
- 5
10
15
20
25
30
- (...)
„We moeten een krachtige defensie opbouwen tegen Noord-Korea tot het Noorden zijn nucleaire programma opgeeft en de juiste keuze maakt voor de bevolking van Noord-Korea en voor vrede op het Koreaanse schiereiland.”
(...)
Spanningen
In de eerste maanden van dit jaar laaiden de spanningen in de regio fel op, toen Noord-Korea een nieuwe kernproef hield en dreigde met een aanval op de Amerikaanse en de Zuid-Koreaanse troepen. (...).

bron: NRC Handelsblad van 2 oktober 2013

tekst 9

VS en Zuid-Korea wapenen zich tegen Noorden

- Zuid-Korea en de Verenigde Staten hebben een nieuwe samenwerkingsstrategie om zich te wapenen tegen nucleaire dreiging van Noord-Korea. (...)
- 5
10
- De nieuwe strategie is nodig, omdat er volgens de bondgenoten onder toenemende dreiging van Pyongyang een verbeterde reactiesnelheid nodig zou zijn. “Onze zorg gaat specifiek uit naar nucleaire en ballistische raketprogramma’s en chemische wapens van Noord-Korea”, zei de Amerikaanse minister Chuck Hagel van Defensie.

bron: www.nu.nl/buitenland van 2 oktober 2013

tekst 10

Bereid je maar voor op een oorlog met Noord-Korea

- Noord-Korea blinkt uit in crisis-diplomatie die telkens tot het randje gaat. Hetzelfde geldt voor het beleid van Zuid-Korea en de VS. (...)
- 5 Dit beleid, dat dweept met het morele gelijk, steunt op vier vooronderstellingen.
- Noord-Korea is een affront voor de mens(elijk)heid, is daarom fundamenteel instabiel en zal instorten.
  - 10 – Druk van buiten (VS, EU, Zuid-Korea, Japan) bespoedigt dit proces.
  - Het Noord-Koreaanse volk wacht op regimewisseling.
  - 15 – Militaire interventie is legitiem en misschien noodzakelijk.
- Deze vier punten kunnen tot escalatie en oorlog leiden. Ze zijn ook aantoonbaar onjuist en vormen zo de slechtst mogelijke uitgangspunten voor omgang met Noord-Korea. (...)
- 20 Druk van buiten houdt het regime juist in het zadel. (...) In Noord-Korea is afkeer van het eigen regime niet inwisselbaar voor bewondering van het Westen. Interventie van de VS (of de VN) kan rekenen op extreme weerstand van de gewone Noord-Koreaan. Amerikaanse druk bevestigt
- 30 slechts dat de VS daadwerkelijk de vijand is. Regimewisseling die wordt gestimuleerd van buiten Korea is gedoemd te mislukken. Noord-Koreanen hebben hun eigen ideeën over hoe hun staat eruit moet zien. (...)
- 35
- Wat kunnen we doen? Druk uitoefenen. Niet op Noord-Korea, maar op de VS. (...)
- 40 Sancties werken ook averechts. De selectieve verontwaardiging van de VN ten opzichte van de Noord-Koreaanse kernproef moet niet resulteren in nog strengere beperkingen van de handel met Noord-Korea.
- 45 Economische toenadering is juist een van de weinige levenslijnen naar Pyongyang. (...) De eerste stap is Noord-Korea en zijn geschiedenis leren kennen. (...)
- 50 We moeten direct met Noord-Korea gaan communiceren. Niet via de VS en niet in het Engels, maar in het Koreaans. (...).
- Dus investeren in plaats van sanctioneren. (...) En niet nadenken over regimewisseling. Die verantwoordelijkheid ligt primair bij de Noord-Koreaanse bevolking zelf. (...)
- 55

naar: NRC Handelsblad van 8 maart 2013, door Remco Breuker, hoogleraar Koreastudies aan de Universiteit Leiden